

СТАНОВИЩЕ

от Румен Йорданов Брусарски – професор в УНСС, доктор

(име, презиме, фамилия – академична длъжност в научна организация, научна степен)

на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Ярослава Сергеевна Левченко

Тема: Финансова подкрепа на мостовото строителство в Украйна, въз основа на комплексен подход за повишаване на инвестиционната привлекателност

1. Общо описание на представените материали

Със Заповед № 100 от 29.04.2021 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси доц. д-р Григорий Вазов съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Финансова подкрепа на мостовото строителство в Украйна, въз основа на комплексен подход за повишаване на инвестиционната привлекателност“ за придобиване на научна степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е доц. д-р Ярослава Сергеевна Левченко – кандидат към катедра „Финанси“.

Предадените от доц. Левченко материали включват документи по представен опис: автобиография, автореферат на български и руски език, дисертационен труд на руски език, справка за приносите в дисертационния труд, списък с научни публикации, резюмета на публикациите на български и руски език, папка със сканирани публикации, справка за цитиранията, справка за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в професионално направление 3.8. Икономика, копие на дипломата за придобита ОНС „Доктор“, автореферат на дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор“ на полски и английски език.

Кандидатът е приложил 66 публикации по темата на дисертационния труд, в т.ч.: 43 статии и студии, 16 доклада на научни форуми и 7 монографии (1 самостоятелна и 6 в съавторство).

2. Кратки биографични данни за кандидата

Ярослава Левченко е магистър по управление на автотранспортните организации на Харковския национален университет за автотранспорт и пътища, Украйна (2006 г.). През 2018 г. тя защитава дисертация в Университета „Миколас Ромерис“, Вилнюс, Литва и придобива ОНС „Доктор“ (област „Социални науки“, направление „Икономика“).

От 2009 до 2018 г. г-жа Левченко е асистент в катедра „Икономика на предприятията“ на Харковския национален университет за автотранспорт и пътища, Украйна. От 18.02.2018 г. до момента тя е доцент в катедра „Икономика и предприемачество“, а от 29.03.2019 г. до момента и Заместник изпълнителен секретар на Комисията по прием в Харковския национален университет за автотранспорт и пътища, Украйна. Специализирала е в Педагогическия университет на Краков, Полша (2019 г.).

Майчиният език на доц. Левченко е украински. Тя владее руски и английски език и ползва полски език.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на тема „Финансова подкрепа на мостовото строителство в Украйна, въз основа на комплексен подход за повишаване на инвестиционната привлекателност“ е в обем от 396 страници и включва: увод, пет глави, изводи, списък с литература (509 източника), приложение, списък с използвани съкращения, 42 графики и 69 таблици.

Обект на научното изследване са икономическите отношения в процеса на осъществяване на проекти за строителство на мостове чрез публично-частно партньорство, а *предмет* – усъвършенстването на теоретичните и методологични основи на публично-частното партньорство в системата на финансова подкрепа (финансиране) в контекста на развитието на строителството на мостове.

Цел на изследването е да се задълбочат теоретичните и методологичните основи на публично-частното партньорство в системата за финансова подкрепа (финансиране) в контекста на развитието на строителството на мостове. За постигането на тази цел е дефиниран набор от *изследователски задачи*.

Глава 1 на дисертацията поставя абстрактно-теоретичните основи на системата за финансова подкрепа (финансиране). В началото авторът изяснява категоричния апарат на научното изследване. По-нататък доказва, че в условията на ограничени финансови средства възниква необходимост от теоретична обосновка на стимулирането на инвестиционните дейности в рамките на финансовата подкрепа (финансирането) и приоритизация. Разгледана е връзката между финансовата подкрепа (финансирането) и инвестиционния климат (за чието подобря-

ване дисертантът предлага конкретни мерки). Определени са причинно-следствените компоненти на необходимостта от осигуряване на инвестиционна привлекателност. Направен е анализ на изпълнението на Програмата за развитие на инвестиционните дейности в Украйна. Конструиран е т. нар. критичен триъгълник на финансовата подкрепа (финансирането) на строителството на мостове в страната – инвестиционна привлекателност, качество на образованието и публично-частни партньорства.

В глава 2 е разгледано мястото на публично-частното партньорство в системата на финансова подкрепа (финансиране) на строителството на мостове. Обоснована е ролята на публично-частното партньорство в системата за осигуряване на инвестиционна привлекателност. Изяснен е механизмът на публично-частно партньорство. Изследван е чуждият опит в областта на публично-частното партньорство.

Глава 3 представя качеството на образованието като фактор в системата на финансова подкрепа (финансиране) и в частност – условие за успех на публично-частните партньорства. Дисертантът предлага оригинален модел за подготовка на специалисти чрез дуална форма на обучение и прави оценка на потенциала за въвеждане на дуалната форма на обучение чрез анкетиране на 200 студенти от образователни институции в различни региони на Украйна. Потвърждава се хипотезата на автора за навременността за въвеждане на дуална форма на обучение в Украйна.

Глава 4 е посветена на методологичните основи на системата за финансова подкрепа (финансиране) чрез публично-частно партньорство в контекста на строителството на мостове в Украйна. Тук, за разрешаване на дилемата „реконструкция на съществуващ мост – нов мост“, дисертантът се доверява на т. нар. златно сечение ($= 1,618$) и заключава, че ако средствата за реконструкция на моста са големи от 61,8% от разходите за изграждане на нов мост, реконструкцията е икономически неизгодна. Оценена е инвестиционната привлекателност на регионите, определено е нивото на инвестиране в регионите и е обоснован потенциалът за въвеждане на дуална форма на образование. Въз основа на специални изчисления са представени картограми на инвестиционната привлекателност, рискът на инвестициите по региони и потенциалът за въвеждане на дуална форма на обучение в регионите на Украйна.

В Глава 5 се гледат концептуалните основи на програмирането на финансовата подкрепа (финансирането) на строителството на мостове в Украйна. Направен е критичен анализ на държавното програмиране на развитието на пътната инфраструктура в страната. Разработен е набор от мерки за повишаване на инвестиционната привлекателност на строителството на мостове (в контекста на публично-частното партньорство). С помощта на математически модел за осигуряване на ефективно взаимодействие между държавата и частния инвеститор в

рамките на механизма на публично-частното партньорство е определен бюджетът на публичните средства, разпределен по области (кълъстери). Дефинирани са приоритетните региони и съответните мащаби (стойностни величини) на държавна финансова подкрепа (финансиране).

Внимателният прочит на представения дисертационен труд показва, че авторът познава много добре проблемната област както в теоретичен, така и в чисто практически план. Структурата и изложението са на необходимото научно равнище. Стилът е добър. Проучено е впечатляващо количество специализирана литература (монографии, студии, статии и доклади, програмни документи и др.). Използвана е модерна методология и релевантна статистика. Направени са полезни изводи, оценки, препоръки и обобщения.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Основните научни и практико-приложни приноси на кандидата могат да бъдат систематизирани така:

- Формиране на обоснована концепция за инвестиционна привлекателност на строителството на мостове – комбинация от обективни и субективни външни условия и фактори, които оказват значително влияние върху процеса на вземане на инвестиционни решения.
- Конструирание на оригинален „критичен триъгълник“ на строителството на мостове в Украйна – „инвестиционна привлекателност – качество на образованието – публично-частно партньорство“.
- Солидна аргументация на мястото и ролята на дуалното образование като фактор за осигуряване на качество на висшето образование в контекста на система за финансово осигуряване (финансиране) на строителството на мостове.
- Разработване на оригинален модел за оценка на критичните граници и осъществимостта на инвестициите в реконструкция / ново строителство за постигане на рационално използване на ресурсите (базиран на „златното сечение“).
- Дефиниране на комплекс от подходи и методи за повишаване на инвестиционната привлекателност на строителството на мостове в Украйна – намаляване на нивото на държавно регулиране на бизнеса; цялостна съдебна реформа; подобряване на законодателната и регулаторна рамка на правата и собствеността; преодоляване на бюрокрацията и корупцията; насърчаване на развитието на капиталовите пазари; намаляване на данъчната тежест; осигуряване на стабилност на политическата среда; засилване на

дейностите за повишаване на инвестиционната активност на държавата; осигуряване на качествено образование.

- Усъвършенстване на методологическия инструментариум за оценка на инвестиционната привлекателност на строителството на мостове чрез насочване на вниманието към регионалната и секторната инвестиционна привлекателност като компоненти на системата за финансова подкрепа (финансиране) в контекста на развитието на строителството на мостове в Украйна.
- Изготвяне на методика за разпределяне на публични средства за финансова подкрепа (финансиране) на строителството на мостове въз основа на показатели за инвестиционна привлекателност и риск.

Приносите на кандидата имат ясно изразен теоретико-методологичен и приложен характер. Голяма част от тях се отличават с оригиналност, актуалност и практическа значимост за ускореното развитие на публичната инфраструктура в Украйна.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Резултатите от научното изследване по темата на дисертационния труд са популяризирани на различни научни форуми и в 66 публикации на автора, в т.ч.:

- 7 монографии (1 самостоятелна и 6 в съавторство);
- 5 статии, включени в Scopus;
- 15 статии в чуждестранни научни издания;
- 23 статии в специализирани научни издания в Украйна;
- 16 аprobационни работи.

45 от публикациите на кандидата са в украински издания, а 21 – в чуждестранни, в т.ч. 5 български. 26 публикации са на английски език, а 40 – на други езици.

От общо 66 научни публикации, 38 са самостоятелни, а 28 в съавторство, както следва:

- 16 бр. с един съавтор (участие на кандидата: 50%);
- 3 бр. с двама съавтори (участие на кандидата: 35%);
- 1 бр. с трима съавтори (участие на кандидата: 25%);
- 8 бр. с повече от трима съавтори (участие на кандидата: 10 – 20%).

Всички научни публикации, представени от кандидата, кореспондират с проблематиката на дисертационния труд. Авторът докладва цитиране на негови трудове в 21 публикации (без автоцитиранията).

Резултати от дисертационния труд на доц. Левченко са внедрени в:

- Киевския областен център по заетостта; и
- Каменската районна държавна администрация на Черкаска област.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Кандидатът изпълнява минималните национални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в професионалното направление 3.8. Икономика.

7. Автореферат

Авторефератът (в обем от 46 страници) отразява коректно и в достатъчна степен съдържанието на дисертационния труд:

- обща характеристика (актуалност на изследването, цел и задачи, методи, информационна база, новост на получените резултати, ограничения, практическо значение на резултатите, личен принос на кандидата и др.)
- обем и структура (увод, пет глави, изводи, списък на използваните източници, приложение);
- синтезирано изложение (по глави);
- основни приноси (в 14 точки);
- списък на публикациите, свързани с дисертационния труд (66 броя).

8. Критични забележки и препоръки

Към кандидата могат да бъдат отправени следните по-важни бележки и препоръки:

- Ключов термин в дисертационния труд е „финансово обеспечение“ (руски език). В автореферата и другите материали на български език той е преведен като „финансова подкрепа“!? Това не е добро решение. На български език думата подкрепа е синоним на „помощ“, „съдействие“ (виж съответните речници), в т.ч. в икономическата лексика (например, социални помощи). В контекста на научното изследване коректният термин е „финансиране“ (на български език), „funding“ (на английски език).
- На каква основа авторът използва широко известното „златно сечение“ („златна пропорция“) за разрешаване на дилемата „реконструкция – ново строителство“ (стр. 19, 252) – абстрактно-теоретични постановки за приложимостта на златното сечение в икономиката, резултати от емпирични изследвания или нещо друго?
- Налице е известно (техническо) разминаване между автореферата (стр. 2) и дисертационния труд (представен на руски език):

- според автореферата дисертационният труд „се състои от 401 страници“, а действителният обем е 396 страници;
 - разработката няма заключение, а раздел „Изводи“ (стр. 331 – 334);
 - броят на използваните литературни източници е 509, а не 510, както се твърди в автореферата;
 - монографиите са 7 (6 в съавторство и 1 самостоятелна), а не „... 5 колективни и 1 самостоятелна“, както е посочено в автореферата.
- Препоръчвам в своите бъдещи изследвания в проблемната област доц. Левченко да обърне специално внимание на анализа „разходи – ползи“ (cost-benefit analysis) – техника за анализ и оценка на публични инвестиционни проекти (в т.ч. за изграждане на транспортна инфраструктура).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидатът **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3.8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор на науките“** на Ярослава Сергеевна Левченко в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика.

18.05.2021 г.

Рецензент:

(проф. д-р Румен Брусарски)